

Anàlisi econòmica de la Conca de Barberà: entre la definició d'una nova ruralitat i l'aprofitament d'una localització estratègica

RESUM

Aquest treball presenta els resultats d'una anàlisi estratègica de la situació econòmica de la Conca de Barberà. La seva posició i característiques geogràfiques potencien el seu atractiu per a la localització de determinats establiments industrials i, al mateix temps, li permeten incrementar noves formes de desenvolupament rural, basat en el seu atractiu com a destinació de turisme rural i cultural (al voltant de la Ruta del Cister) i en l'especialització en determinats sectors agroalimentaris, com és el del vi i el cava. La Comarca ha d'aprofitar els seus factors de competitivitat i adaptar les seves estratègies de desenvolupament a una visió territorial més ampla.

RESUMEN

Este trabajo presenta los resultados de un análisis estratégico de la situación económica de la Conca de Barberà. Su posición y características geográficas potencian su atractivo para la localización de determinados establecimientos industriales y, al mismo tiempo, le permiten desarrollar nuevas formas de crecimiento rural, basado en su atractivo como destino de turismo rural y cultural (alrededor de la Ruta del Cister) y en la especialización en determinados sectores agroalimentarios, como es el del vino y el cava. La Comarca debe de aprovechar sus factores de competitividad y adaptar sus estrategias de desarrollo a una visión territorial más amplia.

ABSTRACT

This paper presents the results of a strategic analysis of the economic situation of the Conca de Barberà. Its position and geographical features enhance its attractiveness for the location of certain industrial establishments and, at the same time, enable it to develop new forms of rural development, based on its attractiveness as a destination for rural and cultural tourism (around the Cistercian Route) and in the specialization in certain agrifood sectors, such as wine and cava. The Region must take advantage of its competitiveness factors and adapt its development strategies to a broader territorial vision.

Paraules clau: economia regional, desenvolupament local, estratègia territorial.

Miquel Àngel Bové Sans

Professor de Fonaments d'Anàlisi Econòmica al Departament d'Economia de la Universitat Rovira i Virgili. Doctor per la Universitat Rovira i Virgili i llicenciat en Ciències Econòmiques i Empresarials per la Universitat Autònoma de Barcelona. Actualment és Vicerector de Transferència i Innovació a la URV, havent estat també degà de la Facultat d'Economia i Empresa, de la mateixa universitat. També va ser el Coordinador del Màster en Organització Industrial de la URV. És membre del Grup de Recerca en Indústria i Territori (GRIT), sent els seus àmbits d'especialització l'Economia Mediambiental, l'Economia del Sector Turístic i el Desenvolupament Econòmic Regional. En relació a les activitats de Transferència de Coneixement, ha participat en diversos estudis de planificació estratègica, com ara el Pla Estratègic per a l'Empresa i l'Ocupació de les Terres de l'Ebre, l'anàlisi socioeconòmica de la ciutat de Tarragona, el Pla Estratègic Reus Impuls 2005, la Diagnosi Socioeconòmica de l'Illa de Tenerife, el Projecte de Ciutat de Cerdanyola del Vallès, entre d'altres.

Juan Antonio Duro Moreno

Catedràtic d'Economia del Departament d'Economia de la Universitat Rovira i Virgili, on és també director de la Càtedra d'Economia Local i Regional, és Doctor en Economia per la Universitat Autònoma de Barcelona. Actualment és Coordinador del Programa de Doctorat en Economia i Empresa (Facultat d'Economia i Empresa), Investigador Principal del Grup de Recerca GRIT, membre del Comitè d'Experts del Laboratori Turisme de la Diputació de Barcelona, Vicepresident de la Comissió d'Estratègia i Coneixement Turístic de la Taula de Turisme de la Generalitat de Catalunya. Ha publicat nombrosos articles científics en revistes de prestigi d'àmbit internacional i nacional, sobretot en l'àmbit de l'economia mediambiental però també en l'àmbit turístic. En el camp de la Transferència Tecnològica ha treballat per diferents administracions, destacant els treballs d'estratègia econòmica per a les Terres de l'Ebre, el Camp de Tarragona, Tortosa (turisme) o Valls així com les estimacions de PIB turístic comarcal per a la Generalitat de Catalunya, en diferents edicions, i l'anàlisi conjuntural turístic de Catalunya en el marc de l'Índex UAB d'Activitat Turística.

Josep Maria Piñol Alabart

Llicenciat en Geografia i Història. Postgrau en Desenvolupament Rural als països mediterranis, en Turisme a les Terres de l'Ebre i en Planificació Urbana i Territorial. Anteriorment ha dut a terme tasques de consultoria en desenvolupament rural, planificació estratègica local i territorial i suport al planejament urbanístic i a la gestió ambiental. Actualment porta a terme tasques de suport al Vicerectorat de Transferència i Innovació i a les Càtedres Universitat i Regió del Coneixement i Economia Local i Regional de la URV. Concretament, les seves tasques actuals tenen a veure amb el suport a la redacció de plans estratègics locals i territorials, diagnòsis socioeconòmiques i debats sobre el futur d'àmbits territorials diversos, així com amb el suport a projectes estratègics per al desenvolupament del territori i en l'impuls d'una Regió del Coneixement a la Catalunya Sud. Ha intervingut en múltiples publicacions sobre els àmbits esmentats i altres com l'impacte de la universitat en el territori, la innovació a la Catalunya Sud, la identificació de regions del coneixement i altres.

Anàlisi econòmica de la Conca de Barberà: entre la definició d'una nova ruralitat i l'aprofitament d'una localització estratègica

Miquel-Àngel Bové,

Departament d'Economia de la Universitat Rovira i Virgili

*miquelangel.bove@urv.cat

Juan Antonio Duro,

Departament d'Economia de la Universitat Rovira i Virgili

Josep Maria Piñol,

Tècnic de la Fundació Universitat Rovira i Virgili

Introducció

La Conca de Barberà és una comarca amb una població de 20.482 habitants distribuïts entre vint-i-dos municipis força petits, amb l'excepció de Montblanc, l'Espluga de Francolí i Santa Coloma de Queralt, que concentren el 68% de la població. Sarral seria el quart municipi més gran amb 1.585 habitants, mentre que el cinquè, Vimbodí i Poblet, ja se situa per sota dels 1.000 habitants. D'aquesta manera, es pot dir que la Conca de Barberà té un clar caràcter rural, però al mateix temps té una localització geogràfica estratègica com a punt de pas entre la zona central del Camp de Tarragona, la plana de Lleida i la connexió amb les comarques centrals de Catalunya, a través d'Igualada. Aquesta localització ha fet que hagi estat una àrea d'atracció de determinats establiments industrials i que la seva especialització industrial, en termes de producció i ocupació, hagi conviscut amb el manteniment d'un grau d'especialització agrícola. Fet que ha suposat un pes més baix en la importància de les activitats econòmiques relacionades amb el sector serveis.

En qualsevol cas, les noves dinàmiques de localització residencial, de revalorització dels recursos paisatgístics, dels elements culturals i patrimonials, així com les facilitats que aporten les tecnologies de la informació i la comunicació, o la millora en algunes infraestructures de transport (pendents durant molts anys), fan que la Conca de Barberà es trobi en un procés de redefinició del propi significat de ruralitat. L'impuls de nous projectes lligats a la producció agroalimentària (especialment, en el sector del vi i el cava), també en activitats turístiques relacionades amb la cultura i la natura, es compatibilitzen amb estratègies de desenvolupament industrial que vulguin aprofitar els avantatges localitzacionals de la comarca, i que tinguin en compte el respecte per la qualitat de l'entorn i els objectius de sostenibilitat.

Càmping Montblanc Park

Fàbrica d'ampolles de vidre «Veralia» a Montblanc

Realitat socioeconòmica

Realitat demogràfica

La comarca ha mostrat estabilitat demogràfica els darrers anys, dins la dinàmica general d'una major concentració relativa en els municipis més grans. Només cinc municipis (dels vint-i-dos) superen els 1.000 habitants. Existeixen molts micropobles, amb una realitat específica (quinze municipis tenen menys de 500 habitants).

Evolució de la població dels tres municipis més grans i del conjunt de la comarca

	2001	2015	Variació	% variació	Grans s. total 01	Grans s. total 15
Montblanc	6.132	7.283	1.151	18,77	66,48%	68,11%
l'Espluga de Francolí	3.636	3.818	182	5,01		
Santa Coloma de Queralt	2.709	2.850	141	5,20		
Total municipis grans	12.477	13.951	1.474	11,81		
Total Conca de Barberà	18.766	20.482	1.716	9,14		

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

L'envelliment de la població constitueix un factor de dificultat elevada per a la viabilitat futura d'una part de la població i motiva la necessitat de gestió.

Existeixen dinàmiques sociolaborals preocupants, amb forta dependència de l'activitat i la presència d'empreses concretes.

Realitat econòmica

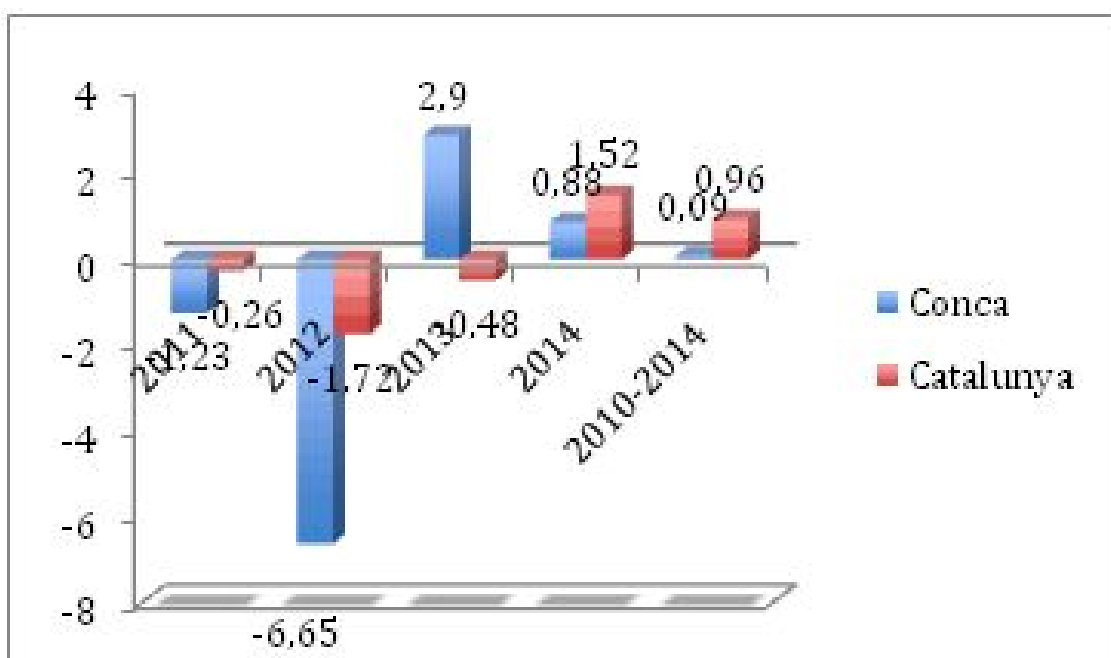
El creixement del PIB de la Conca de Barberà ha estat inferior a la mitjana catalana des del 2010, sobretot fruit del gran daltabaix ocorregut el 2012. De fet, des de 2013 la comarca porta dos anys amb creixements positius, en especial, el registrat al 2013, amb una mena d'efecte rebot en relació a l'any anterior. En síntesi, els augments del PIB haurien estat d'un limitat 0.09% en mitjana, enfront del quasi 1% assenyalat al període per a tot Catalunya

Les dades d'estructura econòmica indiquen que estem davant d'una comarca amb un gran pes del sector industrial, atenent que aquest sector generà al 2014 el 59.2% del PIB comarcal, sent la tercera comarca catalana en relació en aquest pes (després de la Ribera d'Ebre, pel seu pes de la producció d'energia i la Segarra, pel seu sector agroalimentari). D'altra banda, destaca el reduït pes comparatiu de la construcció, amb el 3.6% (quarta per la cua), però amb un major pes de la producció del sector primari (5.3%), reorientat en els darrers anys cap a la producció vitivinícola. És, doncs, una estructura productiva agregada interessant, a banda però de la dependència en termes d'un nombre concret d'establiments industrials. A causa dels seus

recursos productius, seria esperable, a mig termini, un augment diferencial de les activitats de serveis, principalment relacionades amb els subsectors turístics.

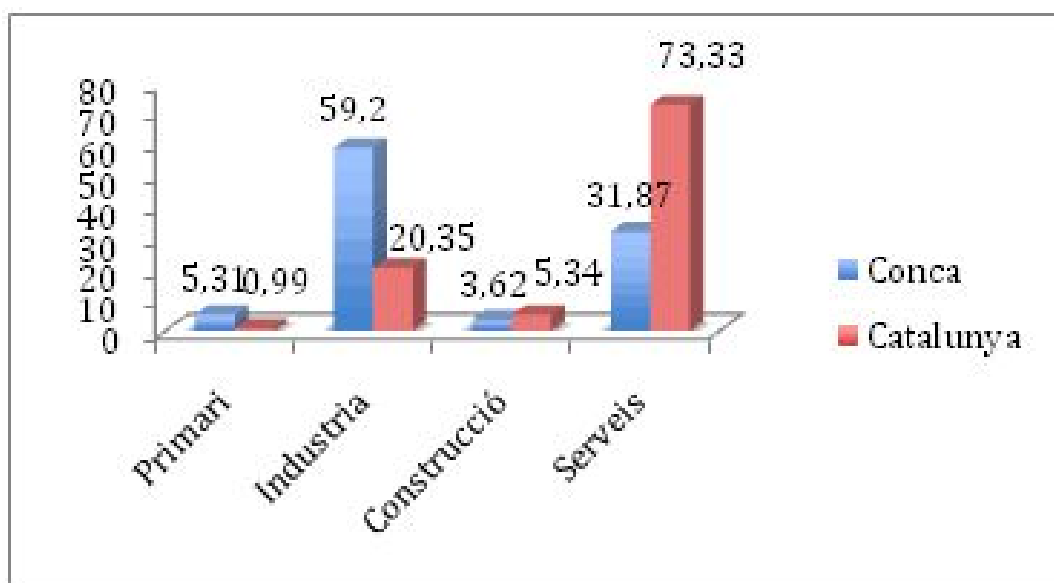
D'entre l'estructura industrial, novament en termes de generació de PIB, destaca l'agroalimentari (32% de la producció industrial), el material de transport (23%) i els minerals no metàl·lics (11%), en tots els casos amb percentatges clarament superiors a la mitjana.

Creixement del Valor Afegit Brut (VAB) 2011-2014, Conca de Barberà versus Catalunya (%)

Font: Elaboració pròpia a partir dades Catalunya Caixa (Anuari Comarcal 2015)

Estructura sectorial Valor Afegit Brut (VAB), Conca de Barberà versus Catalunya, 2014 (%)

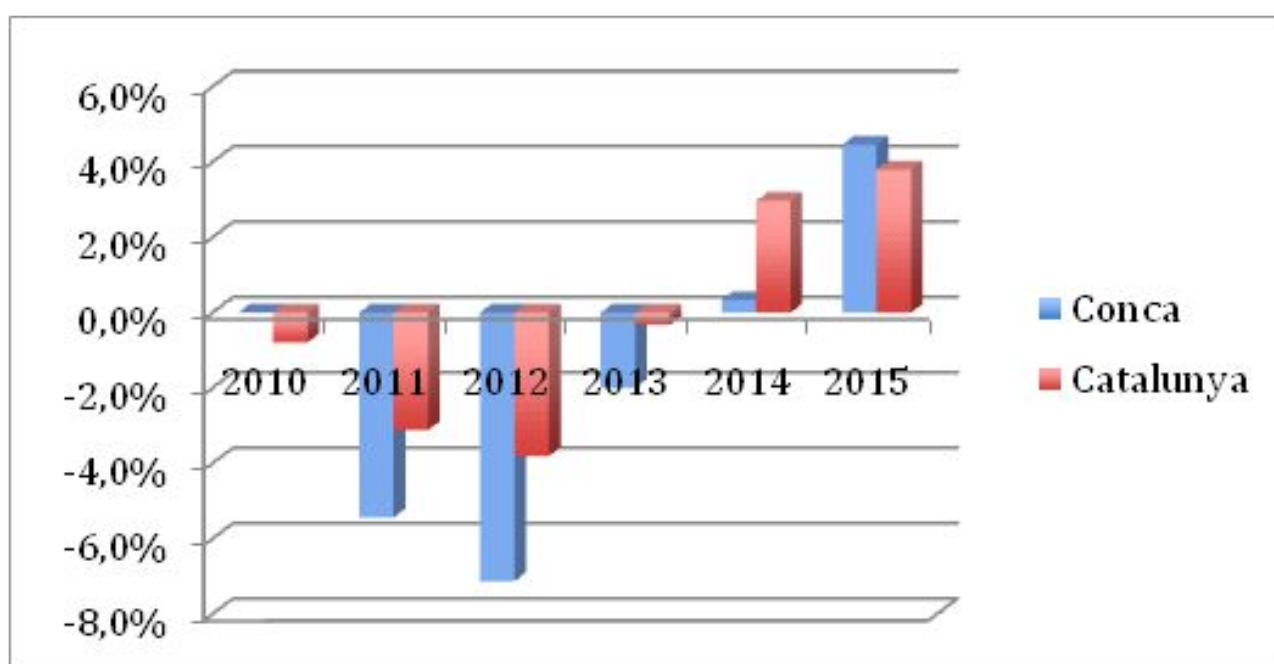

Font: Elaboració pròpia a partir dades Catalunya Caixa (Anuari Comarcal 2015)

En termes de la dinàmica en la creació d'ocupació, l'evolució marcada per a la comarca ha estat també típicament pitjor respecte la mitjana global catalana, excepte al darrer any, en el què el creixement a la comarca ha estat del 4.5%. No obstant aquest darrer augment, les davallades dels anys 2011, 2012 i 2013 han estat destacables (malgrat els increments de PIB). De fet, del 2010 al 2013, la Conca de Barberà va perdre un 14% del nombre de treballadors cotitzants a la Seguretat Social.

Ceixement cotitzants totals a la Seguretat Social.

Conca de Barberà versus Catalunya, 2015 (% a desembre)

Font: Elaboració pròpia a partir dades Departament de Treball (Generalitat de Catalunya)

En termes de competitivitat, l'índex sintètic ADEPG 2015 ha establert que la competitivitat de la comarca se situaria en posicions intermitges a Catalunya (la 23 de 41 comarques), però hauria millorat clarament posicions des de 2003 (quan era la 33). Els principals handicaps comparatius, però, se situarien encara en els vectors següents:

- disponibilitat de pols de desenvolupament (la darrera, 41a).
- volum de mercat (35a).
- qualificació dels RRHH (32a).
- sostenibilitat social (atur, 31a).
- esperit emprenedor i dinamisme empresarial (30a).

D'altra banda, se situa en millors posicions en termes de sostenibilitat mediambiental (7a), innovació i desenvolupament tecnològic (11a) i accés a clients i proveïdors i informació (17a).

Així doncs podem resumir la situació socioeconòmica de la Conca de Barberà amb els punts següents:

- Teixit productiu amb singularitats en relació a altres comarques. Globalment gran pes de la indústria.
- Molts municipis amb significació agrària, en contrast amb l'elevat gruix de la indústria en termes de PIB.
- Comarca que rep diàriament un important flux de treballadors de fora de la comarca.
- Desenvolupament vitivinícola recolzat en una Denominació d'Origen pròpia i amb pes de la producció de cereals a la Baixa Segarra.
- Projecció logística a l'entorn de Montblanc-l'Espluga de Francolí.
- Com a branques industrials destaquen els components de l'automòbil, el vidre, els materials de construcció, els congelats i altres indústries alimentàries.
- Activitat terciària a les tres poblacions més grans, però amb forta competència de municipis de fora de la comarca.
- Importància dels elements d'atracció turística vinculats a la ruta del Cister, i una progressiva ampliació de l'oferta de turisme rural i cultural.

Infraestructures, planejament i dinàmiques territorials

Mobilitat i infraestructures

En l'àmbit de la mobilitat i les infraestructures de transport i comunicacions, en el cas de la Conca de Barberà destaquen els aspectes següents:

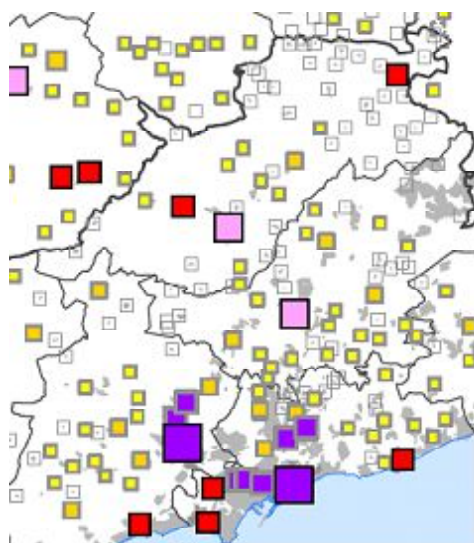
- Situació geogràficoestratègica per a les activitats de logística i transport, en els municipis de pas de l'AP-2, que vertebrava el corredor de la vall de l'Ebre amb Catalunya (sent un dels principals eixos peninsulars de desenvolupament econòmic).

Medi i planejament

A la comarca existeixen algunes problemàtiques territorials i ambientals a tenir en compte, com ara, els riscos per als espais forestals, l'excessiva freqüentació de determinats espais naturals, els impactes puntuals de l'activitat industrial, els efectes de les infraestructures de transport i comunicació. D'altra banda, la pèrdua de població i d'activitat agrària en algunes zones comporta un efecte negatiu per a la conservació dels espais naturals.

En relació al planejament, cal destacar el fet que l'eix Montblanc-l'Espluga s'hauria de planificar com a un sistema de reequilibri territorial, que donaria projecció cap l'interior a l'àrea metropolitana del Camp de Tarragona. Mentre que Santa Coloma de Queralt hauria de completar la xarxa urbana de la comarca i obrir la connexió cap a Igualada i la Catalunya Central.

Pla Territorial Parcial: Estructura nodal i xarxa viària proposada

Font: Síntesi dels Plans Territorials Parcials. Departament de Territori i Sostenibilitat.

Dinàmiques territorials de la comarca

A la Conca de Barberà existeix una clara diferenciació entre les dinàmiques territorials d'unitats com les Muntanyes de Prades, la Conca estricta i la Baixa Segarra, així com una progressiva diferenciació entre els municipis més grans i zones de baixa densitat demogràfica. També cal destacar com a nivell intern, la comarca tendeix a vertebrar un corredor logístic centrat en sectors com els components de l'automòbil, al voltant de l'autopista AP-2.

D'altra banda, en part per la dimensió de Montblanc, la ciutat de Valls constitueix una referència d'atracció laboral, de serveis sanitaris i d'altres serveis. A més de produir-se una creixent vinculació de la comarca amb la zona central del Camp de Tarragona. També existeixen diverses dinàmiques territorials cap a l'exterior de la comarca, especialment en relació a Igualada (pel què fa a l'àrea de la Baixa Segarra), i com s'han creat dinàmiques de cooperació amb l'Alt Camp i part de l'Anoia, a més de l'Urgell (*Leader* i Ruta del Cister, respectivament).

Per tot plegat, es fa imprescindible entendre la Conca de Barberà dins un marc territorial més ampli que engloba ciutats com Tarragona, Reus, Valls, Igualada, Tàrrrega i Lleida.

Principals recursos i projectes de la comarca

La qualitat residencial, els aliments de qualitat, el patrimoni natural i cultural, les activitats de logística i de components de l'automòbil, són alguns dels àmbits que presenten més oportunitats de cara al futur desenvolupament comarcal.

Les accions dirigides a posar en valor el patrimoni natural i cultural motiva moltes de les accions locals i comarcals per afavorir el desenvolupament econòmic de la comarca. Sense un impacte econòmic de gran abast (de manera individual), tenen un efecte innegable d'autoestima, de reforçament de la pròpia identitat i de vertebració territorial, amb impactes directes sobre el sector terciari.

Elements de dinamització a partir del patrimoni

Ruta del Cister base de la capacitat d'atracció i de cooperació:

- Planificació i dinàmica de promoció específica. Inclou noves iniciatives (p. ex. trobada d'Instagramers). Focalització de promoció a la costa i en la fidelització dels visitants.
- El GR175 la Ruta del Cister com un dels senders més transitats de Catalunya.
- Creixent nombre de visitants (185.000 el 2015) i de consultes a web i oficines de turisme.

Dinàmica de recuperació d'elements de patrimoni:

- Continuitat de la recuperació de l'entorn emmurallat i entorn fluvial de Montblanc.
- Sistema museístic significatiu, eix Vimbodí-l'Espluga-Montblanc-Sarral-Sta. Coloma.
- Iniciatives en espais naturals: senyalització camí ramader Poblet-Prades, difusió d'elements del Bosc de Poblet, Jornada de la Tòfona, iniciatives Muntanyes de Prades i Vall del Corb, etc.
- Projecte de centre de visitants i gran museu a Poblet.
- Difusió d'elements del patrimoni natural (p. ex. arbres vells i de gran diàmetre al Bosc de Poblet).
- Gran potencial de turisme educatiu (incl. p. ex. Cova de l'Espluga).
- Troballes arqueològiques significatives (p. ex. Vimbodí-Poblet).

Àmbit gastronòmic amb un potencial singular:

- Restaurants que obtenen el distintiu km 0 - *Slow Food*.
- Múltiples iniciatives al voltant de la Cultura del vi (Patrimoni i vi a Sarral, Forès viu el vi, etc).
- Es presenta la cuina del Francolí (inclou all de Belltall, safrà, Trepal i altres).
- Festa de la Castanya a Vilanova de Prades i altres iniciatives.

Potent dinàmica d'esdeveniments, amb Montblanc com a centre:

- Montblanc: Setmana Medieval/ Sant Jordi, Clickània, Safrània, Terrània, etc.
- Altres esdeveniments amb capacitat d'atracció i impacte: Pessebre vivent de l'Espluga, Danseu Festival a les Piles, etc.
- Iniciatives de guiatge (Montblanc, Sarral, l'Espluga, Vilaverd, Santa Coloma).
- Existeix un entramat significatiu de dinamització formativa, econòmica i empresarial, centrat en Concactiva (amb diverses peces complementàries) i en el suport a la iniciativa Leader (projecció supracomarcal).

Recursos i projectes en curs o previstos d'altres àmbits

Àmbit agrari i agroalimentari:

- Indústria alimentària diversa (incl. Frida a Sarral).
- DO Conca de Barberà (30 anys) i iniciatives al voltant de la cultura del vi. Transferència tecnològica/INCAVI i viver de celleristes. Creixent reconeixement (Guia Peñín i altres).
- Espai Cuina–Viver Agroalimentari i iniciatives específiques.

Indústria i logística:

- Tradició industrial a Montblanc i altres poblacions (metall, components de l'automòbil, congelats alimentaris, materials de construcció, alabastre i altres).
- Sistema empreses prefabricats construcció Santa Coloma, realitat específica.
- Potencial de localització industrial i logística Montblanc-l'Espluga. Previsió de central de mercaderies. Tendència a corredor logístic i de components de l'automòbil: AP-2.

Sector terciari:

- Certa diversificació comercial a les poblacions més grans (i accions de dinamització).
- Potencial lligat a la diversificació de la població.

Dinamització econòmica i empresarial:

- Eines de suport a la formació i l'emprenedoria (Concactiva, viver de celleristes). Difusió de competències emprenedores, Consolida't i altres programes.
- Plans d'ocupació i programes d'inserció diversos.
- Formació en electromecànica, idiomes, suport a treballadors en actiu i aturats, etc.
- Suport de la iniciativa *Leader* per a la inversió en zones rurals.
- Exemples en àmbit social: p. ex. Consorci sociosanitari, Santa Coloma.
- Iniciatives de participació juvenil amb abast comarcal i en diverses poblacions.

Conclusions

La Conca de Barberà amb poc més de 20.000 habitants i una densitat de 31 hab./Km²) ha estat tradicionalment catalogada com una zona rural. No obstant això, si alguna cosa caracteritza la comarca és una realitat interna força diversa, segurament més d'allò que des de la pròpia comarca hom pot pensar. En aquest sentit podem identificar, per exemple:

- Un nucli funcional (Montblanc-l'Espluga) que es localitza directament en un dels principals corredors peninsulars i que aglutina més de la meitat de la població total i que centra un petit sistema amb altres nuclis (Sarral, Pira) que aporten dinamisme empresarial.
- Un eix de turisme patrimonial i cultural (Poblet/ Montblanc medieval) que no acaba de generar un efecte d'arrossegament o d'impacte econòmic significatiu en el conjunt.
- Una realitat específica com és la de Santa Coloma de Queralt, amb una greu problemàtica de desindustrialització i cert enclavament territorial.
- Una munió de micropobles amb estructura agrària i fort envelliment, especialment en les zones de més alçada (Muntanyes de Prades, Baixa Segarra).

D'altra banda, si ens fixem en el paper de la Conca en relació al seu entorn, observarem que segueixen vigents: un saldo laboral positiu i una especial relació amb Valls/Alt Camp i amb nuclis com Tàrrega, Igualada, Lleida, Reus i Tarragona respectivament (vinculació que en aquest darrer cas es pot incrementar fins a la base diària en pocs anys). Parlem, per tant, d'una comarca oberta a aquest entorn territorial més ampli. En els darrers anys, alguns indicadors socioeconòmics comarcals són desfavorables en relació al conjunt de Catalunya, generant preocupació. En aquest sentit, és bo identificar alguns elements d'oportunitat -i/o de necessitat- per a la superació dels dubtes actuals i per un desenvolupament competitiu en relació a l'entorn. Alguns dels més importants poden ser:

- Propiciar la modernització agrària i de les estructures cooperatives i consolidar el desenvolupament de la Cultura del vi.

- Afavorir dinàmiques de dimensionament empresarial, d'internacionalització i d'R+D+I, actualitzant la realitat de la Conca com a comarca industrial (59% del PIB).

- Articular un corredor logístic i d'indústria de components de l'automòbil vertebrat per l'AP-2 (amb el futur suport complementari de l'AP-7) i amb l'estació de mercaderies de Montblanc com una de les peces a integrar.

- Impulsar una política d'aterratge empresarial per al conjunt de la comarca, que tingui un criteri de prioritització d'espais empresarials estratègics i que tingui en compte la situació específica de Santa Coloma i la seva posició en relació a l'A-2 i l'Eix Transversal.

- Propiciar una nova orientació de la Ruta del Cister, a partir de la concertació entre agents, una nova oferta d'allotjament de qualitat i la creació de producte, a banda de la prioritització de les actuacions de recuperació de patrimoni i d'un calendari d'events coordinat.

- Coordinar l'oferta formativa entre comarques veïnes (singularment entre la Conca i l'Alt Camp) i optimitzar els mecanismes d'inserció i suport a l'emprenedoria.

- Implementar una política d'habitatge i de captació/fixació de talent que aprofiti l'atractiu residencial del territori i sigui un element d'oportunitat per a la creació de nous serveis (amb un criteri de descentralització).

- Afavorir noves iniciatives socials per fer front als reptes actuals, en la línia del Consorci Sociosanitari de Santa Coloma.

En definitiva, es tracta d'aprofitar els factors competitius dels quals disposa la comarca (aliments de qualitat, innovació i tecnologia en algunes branques, potencial logístic, patrimoni i sostenibilitat) i d'adaptar les polítiques de desenvolupament a una visió territorial més amplia.

Disposar d'una orientació estratègica concertada entre agents dels 22 municipis i 56 nuclis de població i aprofitar una eina, també estratègica, com és Concactiva -amb els mecanismes que hi són integrats- constitueix la garantia per a la projecció de futur de la Conca de Barberà.

Bibliografia

- Fundació CIREM (2002): Pla d'acció territorial a les comarques de Tarragona. Diagnosi i proposició d'oportunitats per al desenvolupament socioeconòmic i la cooperació territorial. Diputació de Tarragona. Tarragona.
- López, D. (1991): Conca de Barberà. Territori, població i activitats econòmiques. Caixa d'Estalvis de Catalunya. Barcelona.
- Lleonart, P. (Dir.) (1988): Montblanc. Un desenvolupament basat en l'atracció d'iniciatives foranes. Direcció General de Política Territorial de la Generalitat de Catalunya i Banca Catalana. Barcelona.
- Margalef, J. i Segarra, A. (Dir.) (1998): El dinamisme econòmic d'un territori: les comarques de Tarragona. Diputació de Tarragona. Tarragona.
- Margalef, J. i Segarra, A. (Dir.) (2000): L'agroindústria a les comarques de Tarragona. Mercats i rendes. Diputació de Tarragona.
- Segarra, A. (Coord.) (2007): El Camp de Tarragona. Realitat i propostes per a la planificació estratègica. Universitat Rovira i Virgili. Tarragona.
- Segarra, A. (Coord.) (2010): Pla Estratègic del Camp de Tarragona: document de desplegament tècnic. Universitat Rovira i Virgili. Tarragona.
- Segarra, A. i Oliva, M. (Dir.) (1996): Indústria i estratègies empresarials al Camp de Tarragona. Edicions el Mèdol. Tarragona.